

10-7415527

W

CRVENO SEĆANJE

Ivanu Goranu Kovačiću

Budim se svakog jutra
U vodi pumoj sunca
Želim da budem tih i nepokretan
Kako bib čuo tvoj glas
Izboden noževima
Koji su se stili u mesečinu

Kako bib pratio
Otiške tvojih koraka
Kroz zelenilo
I opet se vratio
Tvom neizrečenom bolu
Koji slutim

Budim se svakog jutra
Sa željom da ti povratim
Dan začaran od sreće
Sedim na kamenu
Koji ti je možda izgledao
Zagonetan u pogledu

U belim nitima cvetova
Sja bremeni pelud
Koji si ti posejao
Svojim krvavim rukama
U zadnjem pokretu
U pokretu od sna
Koji je zatalasao nebo i zemlju
Da se odroni u svakom
Gvozdeni obruč srca

Čekam tvoj neispevani sonet tišine
Urežan u koren lista
Koji je možda uzviknuo
Možda učutao
Kao tvoja zatvorena usta

To više nije bol neprestani
Što se rađa u noći umesto zvezda
To nije nerazumljivo prokletstvo
Da padnu ptice u letu
Koje su slobodne

Možda je to samo
Otvoreno oko
Crvenog sećanja
Pretvoreno u prirodu
Koji posmatram svakog jutra
Kada se probudim

Damjan MALEŠEV

10-74155783

raša popov

voleo bih vešticu

Sada sam baš, usred gnjile noći, dok još samo poneki čudovišni zuk metalnih životinja prosvira ulicom, pročitao šaku stihova neke devojke. Bio sam rapav i spužvast celo veče, noć mi je gorčila, leto mi se prikazivalo kao kvarcni zid žege, neprobojan i opak, što preti.

Ti stihovi njeni ušli su kao opora kiselina u kvarc i razjeli ga, sad dišem i ne guši me jedno temporalno ograničeno godišnje doba, osećam iza zida leta jesen, a u daljini se već ježim od zime.

Živeo sam, kao što uvek to ljudima biva, u jednom trenutku, sve moje vrednosti bile su vrednosti tog trenutka. Svet sam gledao kroz sočivo tog letnjeg trenutka. Moj mozak mi je mogao pomoći da stepenicama bočnih asocijacija steknem još niz drugih ideja o svetu. Ali nažalost, sve bi to bile sekunderne ideje, njihova bi vrednost bila didaktička, one bi se mogle koristiti samo kao putokaz u razmišljanju. Tek stihovi te daleke i meni potpuno nepoznate devojke N. K. oslobodili su me logike mog sparnog trenutka. Taj trenutak okamenio i naoko večan uništen je prostom i zato divotnom rečenicom: »Sunce nije dobro«. Sunce zar da nije dobro! — uzvikuju devojčini kontrolori sa zlatnim širitama. Sunce je simpol najsvetlijih ciljeva čovekovih i ružiti ga, znači biti didaktički štetan, destruktivan, plesniv i pokvaren. U imaginarne tužioce ušao je gnev, a mi ih odstranjujemo odmah ovom rečenicom: »Poezija ne izgrađuje sistem sekundarnih ideja, ona nije didaktička te ne može ni biti didaktički štetna.«

Po toj svojoj nedidaktičnosti poezija se neobično približuje samoj stvarnosti. Stvarni događaj je primaran, objektivni i u njemu nema kategorija dobra ili zla, tj. on je bez didaktičkih ili utilitarističkih kategorija koje se neizbežno javljaju kao sekundarne i subjektivne. Citalac će jasno videti tu »objektivnost« stvarnog događaja na ovom primeru: »usnama je smrvljen leptir u larvi.« Nikakva se pouka ne može izvesti iz ovog stvarnog događaja! On stabilno stoji na svoje četiri životinjske noge i makoliko ga mi čekamo u u ambis, on će se uvek dočekati kao naša na svoje četiri nože, pa će i dalje glasiti: »usnama je smrvljen leptir u larvi.«

I poezija (iako nije otiskavanje stvarnosti) ima objektivne odlike stvarnosti. I poetske činjenice predstavljaju stvarne, nesubjektivne i nedvosmislene pojave. Pesnik je samo onaj koji uspe da u sebi ili drugiču pronade izvesne svetove, izvesne realnosti, neke sfere, prostore, živote koji našim ograničenim, sprečenim i letom potištenim i melanholičnim čulima nisu pristupili i nisu im se obelodanili. Ne znači da te ine realnosti nisu realne, one ni pošto nisu bestelesne. One su se štaviše dale našim čulima vrlo pohotno, ali naša čula nisu uspeala da ih vide jer nisu dovoljno nesubična.

Treba dakle da odgovorimo na pitanje o subjektivnosti poezije i na pitanje o deskriptivnoj poeziji.

Subjektivnost. Objektivna stvarnost se u svojoj autonomiji manifestuje kao fizička akcija. Iz usijane megme dižu se pare, iz mokrih parara klica belančevina, iz belančevine izrastu sisar i leptir. Sisar ogladni jer materije optičke, spazi larvu i uhvati je u gubicu, gubica se steže, mišići funkcionišu. Kao što vidimo, naučno posmatranje registruje sukcesivnost fizičkih akcija, tačnije rečeno: mehaničkih. Naučni procese s najvećom mogućom razgovornošću i jasnoćom formuliše zakonitosti mehaničkih manifestacija. Pesnik grozovito šapće kako ga je uhvatila strava, a naučnik otvara venu, vadi venoznu krv, stavlja je u epruvetu i pronalazi u krvi teletu strave koje sa krvlju stupa u određeni mehanički odnos.

Isto tako, kad sisar stisne gubicu larvu, nažnik će u najboljem slučaju staloženo reći: »usnama je smrvljen leptir u larvi...«

A naša pesnikinja će mehanički činjenicu upotrebiti da bi stvorila novi, nezavisan svet subjektivne mehanike:

»Naša velika ljubav osta zatvorena u poljuću smrvljenom leptiru našim usnama kao mrtvi leptir u larvi.«

Kao što vidimo, ovi stihovi slikaju i određenu samosvoju realnost, i supstrat su duše, subjektivni su. Ali ta subjektivnost je neka vrsta sintetičkog sastavka jedne pesnikinje objektivnosti u kojoj nema stava, koja ne trpi stav i koja ne nameće i ne daje nikakve pouke. Iz te pesničke stvarnosti emanira samo životna dinamika. Eto kako se poezija i život tesno dodiruju, skoro do identifikacije jednoga i drugog, ali su ipak među njima razlike bitne: dok život ne poznaje smrt ne samo opotok materija, poezija poznaje krajeve ciklusa, i njen je glavni zadatak da se bori protiv fikcije tih ciklusa. Život je trezan i proračunato nezumeniren, poezija je opsednuta funkcijama, lažima i prividnim tragedijama. Opsednuta je njima jer se protiv njih bori.

Zato kričar koji zamera pesniku što peva o tami a ne o danu, poetske nezavisnu realnost?«

(nastavak na 14 strani)

Osnovna greška svih onih koji shvataju onosvetoskoto poezije istražuju te njene sadržaje kao u metnici, jeste njihov pokušaj da zauzmu stav prema tim sadržajima kao neki mislioci. Mislim, da stav prema poetskim sadržajima sme da zauzima samo kričar. Pesnik koji pokušava da peva a da u isto vreme i sudi o onome što je opeva, didaktičar je i piše didaktički traktat a ne pesmu. Jer baveći se rasuđivanjem u trenutku pevanja pesnik svojim proizvodima udara žig stava, sadržaj njegove pesme postaje stav prema realnosti a ne nezavisna realnost.

Pesnik, dakle ne sme dozvoliti da u sadržaju njegovih tvorevina bude subjektivnosti. Baš ta poslednja rečenica koja prethodi ovoj koju citalac čita sumnjiva je i izaziva pitanja: »Kako je moguće da u pesmi ne bude subjektivnosti a pesma nastaje baš unutar subjekta, u duši, i dušin je supstrat neke vrste?« I još: »Ako je sadržaj pesme nezavisna realnost, kako to žele da nam dokažu (uzaludno) idealisti, zar neće vulgarna realistička deskripcija bacali uvis i u ambis, on će se uvek dočekati kao naša na svoje četiri nože, pa će i dalje glasiti: »usnama je smrvljen leptir u larvi.«

letnje venčanje

10-7416039

Prava letnja noć. Mesečina kao da bi da zaviri u svaki grm. Zrikavci hvale zemlju. Zemlja čuti. Senke se uplele i mirno dišu u snu. Ni korak. Ni glas. Ni dah. Samo mir... Na klupi ispod kestena leži čovek. Senka ga je pokrila te liči na hum. Otkad li leži ovdje? Je li živ? Je li spava? Pokrivač je počeo da se raspada. Iz huma je izronila glava a mesečina se dotakla i jedne ruke. Čovek se protegao i zacvokotao.

— Sveže — prošaptao je. Osvrnu se. Tišina. Gradske svetiljke su svetlucale daleko, daleko kao iza jednog sna. A na poljima je ležao san. Modrkast i vazdušast; topao i zvezdan. Mirisan.

Koje li je doba? Pogledao je na sat. Tri Zar već? Pa šta će onda ovdje? Ustvari gde je to? Šta je ovo? Cikva. A ono tamo? Daleko na mesečini je blistalo vitko minare Ferhadije. Kao bela devojka okamenjena u trenutku nestašne igre.

— Znači na Petričevcu sam, — prošaptao je čovek. — Sad znam.

Šta je to, zapravo, znao? Emira... Ali prvo je deputovao. Dabome. Već dve nedelje mu nije pisala i zato je rešio da dođe da vidi šta je to s njom. Došao je a da joj nije ni javio. Hteo je da je iznenadi. I iznenadio je, ali nekako samo za trenutak, jer on je morao da dođe, ona je to znala, a to mu je i rekla. I radovala se tome (a on je voleo kad se ona raduje). Voleo je u takvim trenucima da posmatra njene oči. Emira nije umela da se smeje. Ona se nikad nije smejala. Ona je imala same oči koje su blistale ili bile tamne. Juče su one blistale celog dana, a kad je dan prošao na početak zdenči su potamneli. Njene su oči voda. Jutarnje vode dišu rosom, dnevne suncem. Večernje vode dišu maglom. U njenim se očima sinoć svila magla.

— Jesi li srećan kad si samnom? — pitala je.

Gledao je u njene oči. Hteo je da vidi sebe u njima, ali se izgubio u magli. Izgubio je samog sebe.

— Naravno — odgovorio je. — A ti?

— Ja uvek volim kad dođeš.

Uhvatio je za ruku i pošli su tako nekim putem koji je vodio u polje. Hteo je širine i nepoznatog. Bio je srećan. Sreća je za njega bila neprekidno letenje u neprekidno doživljavanje novog. Sve do umora. Išli su. Senke su rasle za svaki njihov korak. Voleo je taj trenutak kasnog predvečerja kad je dan već sasvim utruo, tako da bi ga jedan listić, da se zanije, usvagi svojim dahom. Zbunjivao ga je svaki dolazak noći. Spazio put ona bi mu udahnula neko nejasno iščekivanje. On nikad nije umeo sebi da objasni raspoloženje koje ga obuzme kad iščekuje nešto. Je li to radost? Je li strah? Lako je reći: nezavisnost uzbuduje. Ali zašto? On sebi na to nije umeo da odgovori, možda zato što nije nikad doživio radost koja bi ga uzbudila, a strah nije shvatao. Ne, on nije hrabar, on je samo to shvatao kao prilično egoističko osećanje koje njega nije baš moglo da se kosne. Bio je neitalan i zbunjen; grozničav. I ove večeri je u njemu bilo to osećanje iščekivanja. Je li ga to radovalo? Ili plašilo? Ustvari šta je on iščekivao? Da li bi ikad pred samim sobom mogao da kaže šta želi? Da li pre svega ikad može da shvati sve to što želi i da tačno odredi granice svojih moći, do kog stupnja tog svog Željenog može da dospe? Svako želi da bude srećan, čak i srećniji nego što je, i zato svako ima hiljadu prohteva u jedan mah, stohiljadu želja i težnji i da samo jedno nedostaje oseća se praznim, promašenim, preopterećenim sopstvenom prazninom.

— Tvoji ne znaju da sam došao?

— Ne znaju.

— Znaš da sam tek u ovih poslednjih nekoliko dana video koliko te volim. Nemoj pogrešno da me razumeš, Emira, ja sam te i do sada voleo, ja samo nekako to sve ne umem da ti kažem, ali je to ipak bilo do sada drukčije. Ustvari pomislio sam u jednom trenutku da bih mogao da te izgubim. A onda sam se upitao: Pa šta onda? Najednom sam se uplašio. Tvoje pismo nije dolazilo. Plašio sam se leta. Da li možeš to da razumeš?

Klimnula je glavom.

Senke su se ispružale jedna do druge, dodirivale i iščekivale. Bila je noć.

— Da li bi me uvek voleo?
— Uvek.
— Šta ti ustvari voliš u meni?
— Sve.
— Najviše?

— Tebe. Celu. Ne znam... da li bih imao pravo da ti to uopšte kažem... da me pogrešno ne razumeš. Ali verujem... iskren sam... možeš mi verovati posle tri godine... zaklinjem se... Emira, ja te želim...

Njihovo čutanje je obasjala mesečina. Sve je izgledalo tako čudno. Dva mlada bića u trenutku poveravanja, kad reči idu pravo iz srca. Kad krv govori. Nestvarno.

— Umorna sam. Da sednemo...

Pošli su prema nekom krivištu. Put je produžio bez njih. Trava je za njima odmahivala. Senka se sklopila nad njima. Ona je prostrla svoju jaknu i seia oslonivši se o zid. On je seo do nje i zapalio cigaretu.

— Hoćeš mi dati jednu?

— Ti pušiš! Otkad?

— Tako, ponekad...

Pušili su i slušali zrikavce. Dugo su ih tako slušali.

Onda je ona počela da plače. Tiho, kao da se ne provaljivala kroz njenu kosu.

— Šta je?... Emira? Šta ti je?

Svakom čoveku godi da igra ulogu zaštitnika žene u trenucima njene slabosti. Pogotovu u ljubavi. Prislonio je svoju glavu uz njenu. Prstima joj je rasvlenio kosu.

— Ti si dobar čovek... Ja te ne zaslužujem... Ali volim te.

Ona je plakala a on nije shvatio.

— Da li bi mogao da me voliš...

— Ali ja te volim.

— ...posle neke šteta ču ti reći?... Oprostite...

Kamen ne može da se pretvori u čoveka, a čovek može u kamen.

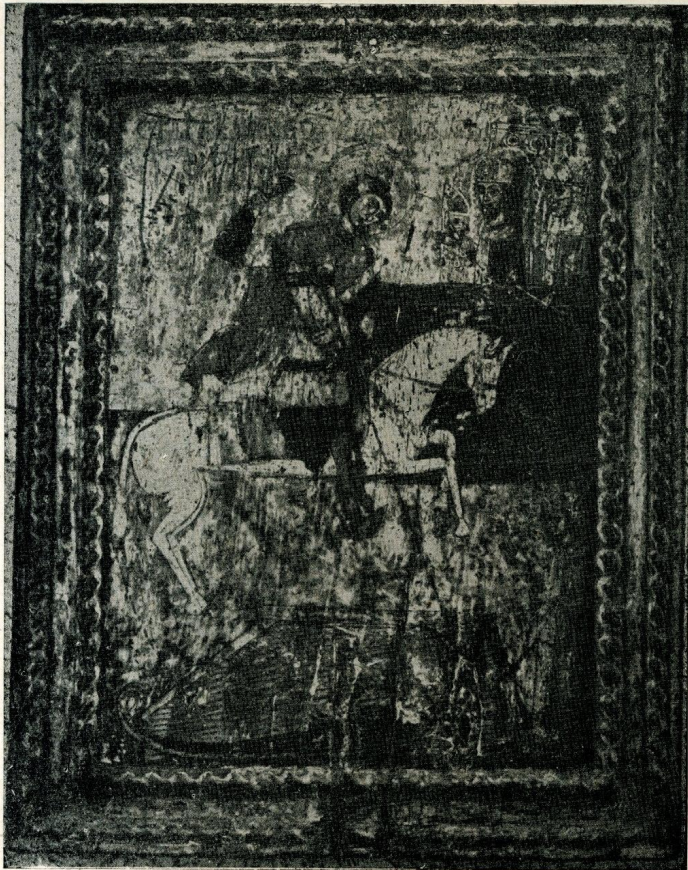
— Kaži mi bar kako se zove ovo mesto pošto ću ga verovatno pamtiti dok sam živ?

— Petričevačka crkva.

Čovek je ustao, zapalio cigaretu i pošao prema stanici. A noć je bila svedta i tiha. Prava letnja...

BRATISLAV ANASTASIJEVIĆ

St. Georgije — XVIII v.

ID=7415783

raša popov

voleo bih vešticu

(nastavak sa 10 strane)

ća na ratnika koji bi želeo da se bori povlačeći se.

Ljubavni stihovi naše pesnikinje mogu naučniku saopštiti da je optičaj materija, naročito hormonalnog, vizuelnog i možda olfaktornog sastava prestao teći u pravcu koji bi omogućio jače intimne kontakte između pesnikinje i njenog sramežljivog ljubavnika. Pesnikinja naprotiv ne vidi ništa od toga, ona ne vidi da njeni hormoni teku, da njene oči gledaju, da njene nosnice mirišu, ona vidi smrt leptira ljubavi. Ona vidi smrt, i zato piše pesmu. Ona vidi da se završavaju ciklusi godišnjih doba i peva o tim završecima, o tim umiranjima. Pevajući o završecima mehaničkih ciklusa, pesnikinja peva o smrti subjektivnih bića. Time nam ona postavlja osnovno pesničko pitanje: »Da li je smrt subjektivnih bića možda samo fikcija i trenutna varka, kao što je to slučaj za većinu mutabilnom materijom koja se giba mehanički?»

Spoj subjektivnog i mehaničkog radi specifične vitalističke borbe, to je, dakle, poezija, a subjektivnost je dakle jedan od njenih bitnih faktora u izgrađivanju poetskih nezavisnih svetova.

Deskriptivna poezija. Ukoliko deskriptivni pesnik zaista svojom pesmom naslika jednu nezavisnu realnost, jedan fizikalni trenutak, on je liričar, jer je fiksirajući mehaničko ovoga oslobodio njegove stvarne sile F, ukoliko ga je, okamenio, i ono što u deskriptivnoj pesmi živi nije sila F nego psihička sila koja je vršila selekciju detalja iz materijalnog sveta. Nezavisnost deskriptivnog dočaranog sveta nije protivna poetskom svetu, njegovoj realnosti, samo ako pesnik pesmu gradi svojom ljudskim duhom a ne raskomadnom, izdiktiriranom i izfektiriranom svešću. Pesnikova deskripcija oduhovljava grubi svet, a pisareva deskripcija ga još više rapavi i lažno ukrašava ružiči ga i pokušavajući da ga smeška otuđenim noževima pa-

kosti. Prema tome, deskripcija se razlikuje od deskripcije kao čovek od čoveka. Jedna je divotna, druga zimogrožljiva.

Svet pesnikinje N. K. čudan je. Mi smo rekli da pesnik treba da otkriva svetove i realnosti, a kod nje tog novog sveta nema, ona ga nije otkrila, sisla je s brda u dolinu i sad ne zna kuda će.

Ali ona ga traži. Nažalost, većina pesnika samo traže taj svet. U tome i jeste njihova tragedija. Mi u njihovim stihovima osetimo neslućene strepnje, neki drhtaji se pod rukom osećaju, to se javlja daljina; neki trzaji nas razdiru, to se ruši ova slika koju pred sobom danas gledamo, a li nažalost sem tih migova pesnik nam nije dao drugih rugoba i pića. Jedino u čemu je uspeo, kao što smo već čuli, bila je žestina s kojom nas je napao, s kojom je naš upaljeni potmulji trenutak letnje čamotnje razglavinjao i razgradio.

Unišiti trenutak! Eto pesnikovog slogana. Kao što vidimo, pesnik nije filozof praktičar, njegovo valoriziranje je sve više nego valoriziranje. On se svesno prepusta mučenštvu neizvesnosti i taj gest ga čini sumanutu dragocenim liričarem.

Najstravičnija je i stužena baš lirika jer ostaje na mukama neizvesnosti, nikad ne nade sunce, sva su sunca zla, uvek ona traži novo sunce, nikad ne može da vidi svoj cilj, da ga epski prikaže. U lirici u kojoj se samo pita ima akrobatske draži jer tu se visi samo nad ponorom.

Pesnici traže svet, i kad ga nade pesnici su. A kakav je svet opservativnih liričara? Zar oni imaju neki svoj svet? Imaju: svet umiranja i mepe godišnjih doba njihov je svet. S plodovljem i u njemu rastu oni. Gledaju oni oronjavanje plodova i meseci i ponovni rast izbledelel vrucina. Nerasključiva je to megma i oni ljudi koji se približe bilokom kakotako integralnom poimanju te prirodine rabote sinovi su i kćeri lirike. Njih odlikuje izuzetna moć percepcije, oni su »realisti« takoreći, oči su im širom otvorene, jednom

skoro hirurški nakaznom intervencijom. Pogledajte im njihovo lice svesti, videćete na njemu samo oči, iskolice bazedovski zjape ne bi li čoveka likovno obogatile nove mehaničke sfere.

Oni nove svetove traže onde gde je Svet najbogatiji: u našem podneblju bludnih jeseni i nimfomanških proleća. U klimi naših kužnih leti i gnjecavih zima što lipte, kašlju i mrznu. Oni veruju da će jednog dana naći koordinat novih svetova i novih ljudskih divota baš u istri popaljene trave i ogolelih brda. Oni neće da zažmure. I ako bi smo hteli neki sukob literarne određenja da ga tražimo između onih što gledaju i onih što žmure. I taj sukob bi bio lažan, kao i svi literarni sukobi, jer čovek treba i da žmuri i da gleda.

Pesnikinja N. K. je, dakle opservativka. A opservativci su ljubitelji bogatstva formi. Preronjavanje godišnjih doba u našoj klimi pokazuje nam bogatstvo suludnih vrtmji.

Introspektivci. Pesnik, ako ne želi da bude isključiv, lažan, zagrižen i taborski feudalan treba da se učini nečemu i od introspektivaca. Zanimljivo je da su političari, pristalice jasnih introspektivnih i jednostavnih ideja nagonili pesnike uvek da budu opservativci. To je jedan mali paradoks svoje vrste i pokazuje samo da su dirigenti literature uvek verovali da su oni sami »materijalistički opservativci« i da su tako imali lažnu sliku o sebi.

Introspektivac, onaj koji svoje slikovite svetove nalazi u »mašti«, može imati samo bogatstvo opštih ideja, inače je on osuđen na ponavljanje nekoliko osnovnih formi. Zažmuris li, otkriće se pred tobom ona igra boja: žutoimun pomoderce ili će se izručiti pa uncrandžiti ili obeleti. Ako još jače budeš žmurio »zlede ti pomognu razdražljivom disturbacijom sokova vidjećes mešavinu tragova koje je na tvom mozgu ili živcima ostavio, uzljebio ovaj molekularno-atomni svet za kojim tražimo. Ti živčani zljebovi biće izra-

ženi nekolikim strepnjama i nekolikim divergentama i rezultantama. To su skoro geometrijske figure: prava seče kružnicu, ili tvari s viših stupnjeva Mosove skale gnječje tvari s nižih stupnjeva. Svet se tu javlja ali s oskudnim iako drskim oblicima. U tom svetu ne postoje dani i godine, tako da ti ne možeš analizirati u njemu onaj toliko važni problem čovekov: kraj pojedinih ciklusa kretanja materije — smrt. U celokupnoj Dantgovoj introspekciji manje je sablasnog daha smrti negoli u najkraćoj pesmici nekog opservativca o godišnjim dobima. Introspektivac ne može da posmatra ritam našeg života, taj bolni ritam on druguje samo s opštom i većnom čežnjom.

Takozvani realisti. Nužno je da odbranim pesnikinju N. K. od moguće opružbe da je ona »realista«. Ne, ako je ona opservativac, ona nije i »realista«. Jer, opservacija spoljnog sveta koju opservativci vrše prestavlja način da se izgrade novi nezavisni pesnički svetovi. Oni u godišnjim dobima traže i opadaju lišća i bujanje trave, a realistički prosede, ukoliko je moguće, uvek se odlikuje vulgarnim svodenjem svih kljanja na sentimentalno opadanje lišća, na smrt kao konačni ishod svih posmatranja.

N. K. opservativka. Dakle, ta naša draga, daleka pesnikinja (voleo bih da vidim kako izgleda kad se smeši) otkriva umesto slik a umiranja godišnjih doba, jednu liticu više nad ambisom tragične čovekove sudbine i veli da nas smena godišnjih doba razdvaja jedno od drugoga i bliži smrti.

A godišnja doba za nas su relativne mene, sneg kad iščezne iščezao nije, te tako i ono što nas bliži smrti prestavlja fikciju.

Sad nam se ona već otima, izvesnog tumačenja njenih stihova ne može biti, jer njena pitanja su puna nesvesnice neznanog. Razdvajanje jednog od drugoga javlja se kod nje naporedno sa smrću. Odišta, ako je binom *ab* kao entitet imao svoj život imao ga je samo kao spoznaju sastavka *a* o sastavku *b*. Sastavak *a* za sebe ne može imati svoj život, jer pod životom podrazumevamo ono egzistiranje u kom ima svesnosti. Usijana megma ne »živi« a sisar koji nastane iz te megme živi jer ima svet. *A* za sebe nema svest ako je razdvojeno od *b*, ako nisu saznanjem dostupni jedno drugome. Nek jesen razori *ab* na *a*, *b*, došli smo do razdvajanja i smrti entiteta *ab*. (I čista opservacija dakle vodi puštošću apstraktnog).

Nerealizovana poezija opservacije pokazuje nam da pesnik stoji pred kapijom pustog egipatskog grada i da su iz njega davno iščezli mitski karakteri egzotične Lajeve porodice. Pesnikinja N. K. i kaže: »Ne sanjam više korake u snegu ni lisiče tragove«. Ona ne sanja, ne introspicira. Vetar bi mogao da je oduva, ali prikovao ju je magdeburški srk vakuum. »MOGUĆNO« (ni svetovi i iskustva) visi joj, nad glavom kao

mač. Ona ga oseća kao čežnju, ali gorko iskustvo joj govori da Mogućno treba uspavati, da čežnju treba ugušiti jer telo i ona na dva suprotna izvora se hrane. Telo na izvoru »razuma« (one odmerene praktičnosti koju volimo da nazivamo razumom) a čežnja se hrani onde gde »umobolnost« počiva kao pauk gnojan s noktima od čelika. Takva je tragika prinudnih opservativaca, koji su došli do lirike, ali im je svet zaključen.

I naša narodna bajka kao zbir mitskog iskustva uči nas da Mogućno treba držati zakovano, sapeto i okovano jer nam je dat jedan život. Ali je zanimljivo da narodni pripovedač ne poštuje u literaturi tu svoju pouku. Kad priča, on sublimira, on introspektira, on opisuje mitsko biće Baš Celika.

Civilizirani čovek nema sposobnost mitologiziranja. Čak ni kad peva! Ne može da transformira moguće u mit. On postaje prinudni opservativac, pa čak stvara i nekakve književne teorije o prednosti »primarnosti« opservacije, izravno se rugajući celokupnoj klasičnoj (i za njega »svetloj«) poeziji. Zato taj čovek stoji umesto pred Baš Celikom pred vakuumom. A to uverenje da postoji apsolutni vakuum je zabluda. Taj vakuum nije logičan.

»Niko me iz kuće ne doziva. Dugo mogu ostati ovdje ili pobediti s tobom... Ali mi smo nepomični... Ne zoves me, ne teraš me od sebe... Jesen vuče svoje dugačke prnje po ulicama...«

Naprost, čovek ne sublimira! I zato kao jedini ishod ove mučne (socijalne?) situacije vidimo čoveka ostavljenog na milost i nemilost prirodi i goloj opservaciji. Priroda se čak ne realizuje mitski, pesnik, iako bi želeo da je shvati kao biće većno, mora da se povlači: jesen je u prnjama.

U današnjoj poeziji (naročito mladih) najveću literarnu pa i ljudsku nesreću ne prestavlja trenutak u kome pesnik aljenaciju prihvati kao sadržaj i predmet svoje umetnosti, nego baš onaj trenutak u kome ga otuđenost sprečava da sublimira i kulturno reprodukuje stvarnost, bilo otuđeno bilo ne.

Dovoljno je da pesnik svojom ljudskom i spontanom svešću koja uspostavlja ideale progovori o zlu pa da ono bude uništeno. I nova pesnička realnost stvorena. Nevolja je kad on ne progovori.

Sublimiraj pesniče. Budi opservativno-introspektivan. Eto autor ovih redaka se seća vrlo jasno da je kao dete v i d e o vešticu na metli. Vetar je hujaio i svirao, pretio mu da ga odnese, on se naježio u bašti, i na jednom je baš iznad vinograda gde je bio najjači huk video kako prode, prolebedi starica pripijena uz metlu. Sublimirao je situaciju mitski. Danas on to ne čini. Ne da nije na više korake u snegu ni lisiče tragove. Ona ne sanja, ne introspicira. Vetar bi mogao da je oduva, ali prikovao ju je magdeburški srk vakuum. »MOGUĆNO« (ni svetovi i iskustva) visi joj, nad glavom kao

prestona ikona bogorođice

XVIII v.

